

Kuopion kaupunkiseutusuunnitelma 2030

Kaupunginhallitus 30.01.2023 § 33
2212/00.04.01/2022

Valmistelijat / lisätiedot:
Heli Laurinen
puh. 044 718 5430
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Kaupunginhallitus hyväksyy yleiskaavapäällikön esityksen ja esittää sen edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi.

Päätös

Merkitään, että yleiskaavapäällikkö Heli Laurinen, yhteyspäällikkö Tero Piippo ja johtava konsultti Mika Savolainen esittelivät asiaa kokouksessa ja poistuivat kokouksesta asian esittelyn jälkeen.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

Selostus

yleiskaavapäällikkö Heli Laurinen

Kaupunkiseutusuunnitelman laatiminen alkoi seudulla konsulttiavusteisesti keväällä 2021 ja on edennyt hyväksymisvaiheeseen. Päätöksenteon valmistelu on vastuutettu kunnille, jotta suunnitelman seuranta ja toteutuminen saadaan varmistumaan.

Tausta ja suunnittelukehys

Edellinen toiminnallisen kaupunkiseudun rakennemalli on julkaistu vuonna 2012. Suunnitelman seuranta ja jatkuva kaupunkiseutusuunnittelutyötä ei ole seudulla juurikaan koordinoitu.

Suunnittelualueeseen kuuluvat MAL-sopimuskunnat Kuopio, Siilinjärvi, Lapinlahti, Suonenjoki, Leppävirta ja Tuusniemi. Kuopion seudun kaupunkisuunnitelman työryhmään ovat kuuluneet seudun kuntien edustajien lisäksi Pohjois-Savon ELY-keskuksen ja Pohjois-Savon liiton edustus.

Kaupunkiseutusuunnitelman tavoitteena on sovittaa yhteen kaupunkiseudun merkittävän yhdyskuntarakenteen kehittämisen periaatteet ja tavoitteet niin, että löydetään **yhteinen näkemys yhdyskuntarakenteen pitkän tähtäimen päälinjoista**.

Lisäksi suunnitelman tavoitteena on liittää kaupunkiseutusuunnitelman toteuttaminen tiiviisti yhteen samanaikaisesti laadittavan seudullisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toteuttamista osana MAL-sopimusmenettelyä.

Suunnitelma on laadittu lähtökohtaisesti siten, että se tukee MAL-suunnittelun kärkitavoitteiden saavuttamista edistämällä vähähiilisen ja kestäväen yhdyskuntarakenteen ja sitä tukevan liikennejärjestelmän kehittämistä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. MAL-sopimuksen mukaan *yhdyskuntarakennetta tulee tiivistää toteuttamalla suurin osa seudun asuntotuotannosta (80 %) yhdyskuntarakenteen sisään, keskuksiin, niiden lähialueille ja joukkoliikennevyöhykkeelle, joissa on hyvät julkiset liikenneyhteydet ja palveluja.*

Suunnitelman mitoituksen lähtökohtana on 16 800 asukkaan ja 7 000 työpaikan lisäys suunnittelualueella vuoteen 2035 mennessä. Kasvutavoite on linjassa Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan ja Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 2. vaiheen kanssa (ve 2: Rohkea kasvaja).

Keskeinen sisältö

Kasvun suuntaaminen

Suunnitelman mukaan koko kaupunkiseudulla kasvu osoitetaan keskuksiin (kuntakeskukset, muut pääkeskukset sekä kylät) seudun aluerakenteen monikeskuksisuuden tukemiseksi, kaupunkiseudun tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi ja lähipalvelujen säilyttämiseksi. Samalla tuetaan joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä ja parannetaan palvelujen saavutettavuutta myös kävellen ja pyörällä. Keskuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä laajempaa jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykettä (= noin 2,5 km suuntaansa keskuksen nykyisen jalankulkuvyöhykkeen reunasta).

Maakuntakeskuksen painoarvoa ja kilpailukykyä lisätään keskittämällä väestönkasvun ja asunto- ja työpaikkarakentamisen painopiste Kuopion ja Siilinjärven (eteläosan) keskeisten taajamien muodostamalle ydinkaupunkialueelle. Samalla luodaan edellytyksiä seudun tiheimmin asutun alueen joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseksi.

Liikenne

Liikenteeseen liittyvät asiat on käsitelty kattavasti samaan aikaan laaditussa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Kaupunkiseutusuunnitelmassa on otettu kantaa liikenteen osalta erityisesti maankäytön ohjaukseen liittyviin pitkän tähtäyksen kysymyksiin.

Ydinalueen joukkoliikennelinjaston kehittäminen aloitetaan toteuttamalla runkolinjat nykyisiin vilkkaimpiin liikennesuuntiin. Runkolinjat on kaupunkiseutusuunnitelmassa kirjattu alustavasti sen mukaisesti, mitä kaupunkiseutusuunnitelman rinnalla laaditussa runkolinjaselvityksessä on määriteltä. Jatkotyönä tehtävässä runkolinjaselvityksessä ne määrittämään sitovasti, jotta joukkoliikennettä tukeva maankäyttö voidaan suunnitella niiden varaan. Kilpailukykyisimmillä reiteillä liikennöivillä runkolinjoilla tavoitellaan nopeutta, tehokkuutta ja laatua, mikä houkuttelee käyttämään joukkoliikennettä nykyistä enemmän.

Kehysalueen keskuksia palvelevan joukkoliikenteen ja haja-asutusalueen liikennepalveluiden kehittämistoimenpiteet on linjattu tarkemmin liikennejärjestelmäsuunnitelmassa. Keskeinen prosessi on joukkoliikenteen palvelutasomääritys. Siinä kunnat ja ELY-keskus määrittävät yhteistyössä käytettävissä oleviin resursseihin sovitun joukkoliikenteen palvelutason ja sitoutuvat sen hankintaan. Työssä otetaan huomioon myös markkinaehtoinen joukkoliikenne.

Pitkälle aikajänteelle asetettu tavoite taajamajunaliikenteen kehittämisestä edellyttää Savon radan merkittävää parantamista (kaksoisraide). Kaksoisraiteen ensisijaisena perusteena on kaukojuna- ja tavaraliikenteen palvelutason parantaminen, mutta taajamajunaliikenteen mahdollinen kehittäminen toisi hankkeelle lisäperusteen. Toteutuessaan seudullinen tai maakunnallinen raideliikenne tukisi entistä laajemman työssäkäyntialueen rakentumista, raideliikenteen matkustajamäärien kasvattamista sekä ympäristöystävällisen liikkumisen lisääntymistä etenkin työmatka- ja opiskelijaliikenteessä.

Viherrakenne

Kaupunkiseutusuunnitelmassa on suunnitelmatasolle soveltuvalla tarkkuudella tarkasteltu kaupunkiseudun viherrakenteen kokonaisuutta ja sen kehittämisen periaatteita alueiden kytkeytyneisyyden, ekologisten yhteyksien, luonnon monimuotoisuuden, virkistys- ja rakentamisen painopistealueiden näkökulmista.

Vuorovaikutus

Työn kuluessa vuorovaikutus on pyritty hoitamaan laajasti ja tehokkaasti kahden rinnakkain laadittavan seudullisen strategisen tason suunnitelman (KSS /LJS) yhteisillä työryhmäkokouksilla ja työpajoilla. Vuorovaikutuksessa on pyritty huomioimaan myös päättäjien vaihdokset toimikausien vaihtuessa. Aihetta on esitelty uusille päättäjille seutuseminaarissa ja erikseen järjestetyissä tiedotustilaisuuksissa. Suunnitelmaa on käsitelty KSS- ja LJS-työryhmäkokouksessa sekä asiantuntijatyöpajoissa. Kaupunkiseutusuunnitelma on esitelty kuntajohtajakokouksessa ja seutuseminaarissa (10/2022) ennen sen tuomista kuntien hallinnolliseen hyväksymiskäsittelyyn.

Kuopion kaupunkiseutusuunnitelmaan ja Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaan liittyvät kokouskäsitteyt, työpajat, tiedotustilaisuudet ja seminaarit on eritelty liitteessä 3.

Kaupunkiseutusuunnitelman toteutus

Kaupunkiseutusuunnitelman toteuttaminen edellyttää seurannan ja jatkotöiden nykyistä vahvempaa resursointia. Resursoinnilla tarkoitetaan sekä henkilö- että rahoitusresursseja. Kunnilta edellytetään sekä kuntien sisäisten resurssien osoittamista seudulliseen yhteistyöhön että sitoutumista MAL-sopimusprosessin seudullisen organisoinnin resursointiin.

Vaikutusten arviointi

Suunnitelman vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty ja tarkennettu skenaariovaiheessa laadittua vaikutustarkastelua (3/2022). Liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty myös KUOMA-liikennemallia.

Kaupunkiseutusuunnitelmasta on myös tehty Kuopion kaupungin päätöksentekoa varten vaikutusten ennakoarviointi, koska kyseessä on alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen kannalta merkittävä päätös (liite 2).

Kuopion kaupungilla on merkittävä rooli MAL-sopimuksen ja sen toimenpiteiden edistämisessä; toteuttaminen edellyttää seurannan ja jatkotöiden nykyistä vahvempaa resursointia (henkilö- että rahoitusresurssit).

Merkittävimmät suunnitelmakauden uudet asuin- ja työpaikka-alueet sijaitsevat Kuopiossa joukkoliikennereittien varressa keskustassa, sen lähiympäristössä ja Savilahdessa. Tulevaisuuden potentiaalia on havaittu olevan myös Pirtissä ja Vanuvuoressa. Suunnitelmalla tavoitellaan 14 200 asukkaan ja lähes 5400 työpaikan nettokasvu taajama-alueilla ja niiden lähiympäristössä. Muilla alueilla tavoiteltu kasvu on 510 asukkaan ja 210 työpaikan nettokasvu.

Jatkotoimenpiteenä aloitetaan ydinkaupunkialueen kaupunkirakennesuunnitelman laatiminen yhdessä Siilinjärven kanssa. Siinä tarkastellaan Kuopion keskeisen kaupunkialueen kytkeytymistä Etelä-Siilinjärven kaupunkirakenteeseen kuntarajat ylittäen. Rakennemallilla yhteensovitetaan rajaseudun maankäyttöä ja liikennejärjestelmää sekä tarkastellaan viherverkkoa kaupunkiseutusuunnitelmaa tarkemmin.

Suunnitelmassa on esitetty jalankulku- ja pyöräliikenteen vyöhykkeet taajama-alueilla, pääkeskuksen/ nykyisen rautatieaseman ympärillä. Niiden olosuhteiden kehittämisestä tulee huolehtia pitkäjänteisesti ja kokonaisvaltaisesti, mahdollistaen matkaketjujen yhdistäminen joukkoliikenteeseen.

Suunnitelmassa osoitetaan joukkoliikenteen runkolinjoina ensisijaisesti kehitettävä reitit Puijonlaakso–KYS–keskusta–Saaristokaupunki–Petonen ja Kelloniemi–keskusta–Savilahti–Neulamäki. Linjojen varteen pyritään sijoittamaan uusia asuinalueita. Runkobussilinjaston on jo valmisteltu suunnittelu- ja investointirahoitushakemukset, yhteensä 1.6 M€ ja ne on toimitettu POS liittoon (9.12.2022). Rahoituspäätöksiä odotetaan reilun kuukauden kuluttua.

Toimintaympäristön muutokset

Hyvinvointialueiden muodostamisen jälkeen ja kuntien taloustilanteen muutos lisäävät painetta kuntien välisen yhteistyön tiivistämiselle. Palveluverkon yhteissuunnittelutarpeet on kirjattu myös kaupunkiseutusuunnitelman jatkotoimenpiteeksi. On määriteltävä ne tarvelähtöiset palvelualueet, joiden puitteissa yhteistyötä on mahdollista kehittää. Kaupunkiseudun maankäytön- ja palveluverkon suunnittelun on kuljettava jatkossa ”käsi kädessä” ja toisiinsa integroituen.

Esitys

Esitän, että kaupunginhallitus ja edelleen kaupunginvaltuusto hyväksyy Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman liiteaineistoinen.

Kaikki asiakirjat ja suunnitteluaineistot löytyvät linkistä
<https://new.maptionnaire.com/g/3d233eoa3l74>

Liitteet

Kuopion kaupunkiseutusuunnitelma –prosessi, hyödyt ja riskien arviointi tiivistetysti, liite 1

Vaikutusten ennakoarviointi, liite 2

Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman ja Kuopion seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman käsittely kokouksissa ja tapahtumissa, liite 3